

Faktor Penerimaan Masyarakat Felda Terhadap Zakat Penghasilan Sawit di Daerah Kuantan

[Acceptance Factor of The Felda Community Towards Zakat of Palm Production in Kuantan]

Mohd Nadhir Syafiq Rameli¹ , Ahmad Effat Mokhtar¹ , Wan Hashridz Rizal Wan Abu Bakar¹ , Fahmi Zaidi Abdul Razak²

¹Fakulti Pengajian Islam, Universiti Islam Pahang Sultan Ahmad Shah, KM8 Jalan Gambang 25150, Kuantan Pahang

²Fakulti Teknologi Maklumat dan Informatik, Univeristi Islam Pahang Sultan Ahmad Shah, KM8 Jalan Gambang 25150, Kuantan Pahang

* Corresponding author: nadhirrameli@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.33102/ uij.vol36no02.624>

Abstract

The research explores the dynamics of zakat acceptance of palm oil production by the felda community in Kuantan district, an important topic for the Malaysian community. Zakat is one of the pillars of Islam being a religious duty that aims to purify wealth. The study focused on zakat obtained from palm oil production, an important source of income for Felda settlers. The study includes 115 Felda settlements in Pahang, particularly in the Kuantan district, where 3,604 settlers live on 11 planned lands. Zakat obtained from the production of palm oil, even though the price of palm oil has increased, still faces challenges in terms of collection compared to other zakat categories. The decrease in the number of payers and the amount paid in 2021 in the Kuantan district raises concerns about the implications for zakat collection of palm oil production. This research incorporates the Theory of Planned Behavior (TPB) to analyze community acceptance. Hypothesis testing revealed unexpected results: attitude had a significant effect on acceptance, and the relationship between attitude and acceptance was insignificant. However, other factors represented by behavioral control, strongly influence acceptance. The findings underscore the complexity of factors that influence zakat acceptance in felda communities. Although one hypothesis was not supported, the unexpected results highlight the need for a sustained understanding of environmental influences and other influencing factors. This study proposes a tailored intervention that addresses the identified factors for effective improvement in zakat acceptance in the community. Further qualitative research is proposed to investigate community perspectives, ensuring a comprehensive approach to increase acceptance.

Keywords: Zakat acceptance, Palm oil production, Felda community, Kuantan district, Theory of Planned Behavior (TPB)

Manuscript Received Date: 21/01/24

Manuscript Acceptance Date: 27/06/24

Manuscript Published Date: 30/07/24

©The Author(s) (2024). Published by USIM Press on behalf of the Universiti Sains Islam Malaysia. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non-Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. For commercial re-use, please contact penerbit@usim.edu.my

Abstrak

Penyelidikan itu meneroka dinamik penerimaan zakat pengeluaran kelapa sawit masyarakat felda di daerah Kuantan, satu topik penting kepada masyarakat Malaysia. Zakat merupakan antara rukun Islam menjadi suatu kewajipan agama yang bertujuan untuk menyucikan harta. Kajian tertumpu kepada zakat yang diperoleh daripada penghasilan kelapa sawit, sumber pendapatan penting bagi peneroka Felda. Kajian itu merangkumi 115 penempatan Felda di Pahang, khususnya di daerah Kuantan, di mana 3,604 peneroka di 11 tanah rancangan. Zakat yang diperoleh daripada penghasilan kelapa sawit, walaupun harga kelapa sawit meningkat, namun menghadapi cabaran dari segi kutipan berbanding kategori zakat lain. Penurunan jumlah pembayar dan jumlah yang dibayar pada 2021 di daerah Kuantan menimbulkan kebimbangan tentang implikasi terhadap kutipan zakat penghasilan kelapa sawit. Penyelidikan ini menggabungkan Teori Tingkah Laku Terancang (TPB) untuk menganalisis penerimaan masyarakat. Pengujian hipotesis mendedahkan keputusan yang tidak dijangka: sikap memberi kesan ketara kepada penerimaan, dan hubungan antara sikap dan penerimaan adalah tidak penting. Walau bagaimanapun, faktor lain yang diwakili oleh kawalan tingkahlaku, sangat mempengaruhi penerimaan. Penemuan itu menggariskan kerumitan faktor yang mempengaruhi penerimaan zakat dalam komuniti felda. Walaupun ada satu hipotesis tidak disokong, keputusan yang tidak dijangka menyerlahkan keperluan untuk pemahaman yang mampan tentang pengaruh persekitaran dan faktor lain yang mempengaruhi. Kajian ini mencadangkan intervensi yang disesuaikan yang menangani faktor-faktor yang dikenal pasti untuk penambahbaikan yang berkesan dalam penerimaan zakat dalam masyarakat. Penyelidikan kualitatif selanjutnya dicadangkan untuk menyelidiki perspektif komuniti, memastikan pendekatan komprehensif untuk meningkatkan penerimaan.

Kata Kunci : Penerimaan zakat, pengeluaran kelapa sawit, masyarakat Felda, daerah Kuantan, Teori Tingkah Laku Terancang (TPB)

Pengenalan

Ibadah zakat sudah sinonim dengan masyarakat Malaysia dan merupakan perbualan yang biasa bagi orang ramai, dengan ibadah zakat menjadi isu utama bagi mereka yang beragama Islam. Oleh kerana wujudnya balasan di dunia dan akhirat, serta balasan di syurga dan neraka, agama Islam telah ditunjukkan dalam sejarah sebagai satu-satunya agama yang boleh membimbing manusia ke arah kesempurnaan (Zarina Kadri, Sanep Ahmad 2012). Satu daripada lima rukun Islam ialah Zakat. Oleh itu, sebagai umat Islam yang bertanggungjawab, mereka mesti melaksanakan ibadah zakat dengan matlamat membersihkan harta (Ahmad & Wahid, 2005).

حُدِّ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةٌ تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ

صَلَوَاتِكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ١٠٣

Maksudnya : “Ambilah (sebahagian) dari harta mereka menjadi sedekah (zakat), supaya dengannya engkau membersihkan mereka (dari dosa) dan mensucikan mereka (dari akhlak yang buruk); dan doakanlah untuk mereka, kerana sesungguhnya doamu itu menjadi ketenteraman bagi mereka. Dan (ingatlah) Allah Maha Mendengar, lagi Maha Mengetahui”

(Surah At-Taubah, ayat 103)

Negeri Pahang mempunyai 115 Tanah Rancangan Felda, terdiri daripada tiga wilayah utama: Wilayah Kuantan, Wilayah Jengka dan Wilayah Mempaga, di mana 43,000 peneroka tinggal. Ketiga-tiga wilayah ini mempunyai jumlah tanah ladang peneroka seluas 203,012.64 hektar (FELDA n.d.). Terdapat 41 tanah rancangan Felda di Wilayah Kuantan, dengan 15,050 peneroka dan 69,750.95 hektar tanah. Di sisi lain, terdapat 11 tanah rancangan FELDA di daerah Kuantan, di mana 3,604 peneroka tinggal (FELDA n.d.). Berbanding dengan kategori zakat lain, zakat penghasilan kelapa sawit masih jauh dari segi kutipan zakat. Peneroka felda mendapat manfaat yang besar daripada tanaman kelapa sawit. Harga kelapa sawit meningkat setiap tahun dari 2017 hingga 2021, tetapi isu utama adalah bilangan pembayar dan jumlah bayaran untuk kategori zakat penghasilan ini. Namun begitu, berbanding dengan sistem kutipan zakat di Pekan dan Rompin, jumlah pembayaran zakat penghasilan felda di daerah Kuantan pada tahun 2021 menurun. Bilangan pembayar menurun dari tahun

Faktor Penerimaan Masyarakat Felda Terhadap Zakat Penghasilan Sawit Di Daerah Kuantan

sebelumnya, yang mempunyai kesan yang ketara terhadap kutipan dan pengagihan zakat. Dengan penurunan bilangan dan jumlah bayaran zakat penghasilan ini menyebabkan implikasi kepada kutipan dan pengagihan zakat.

Sorotan Karya

Sesetengah orang menganggap Zakat sebagai salah satu daripada Lima Rukun Islam. Ia adalah sejenis sadaqah, atau sedekah yang diwajibkan, yang dianggap sebagai elemen penting dalam agama umat Islam. Perkataan Arab "az-zakah," yang bermaksud berkembang atau menyucikan, adalah asal perkataan "zakat." Dengan mendermakan sebahagian daripada harta seseorang kepada orang yang kurang bernasib baik, zakat bertujuan untuk meningkatkan kesejahteraan masyarakat (PUTEH & NASIR, 2020). Zakat ialah bayaran tahunan yang biasanya ditetapkan sebagai peratusan tertentu (biasanya 2.5%) daripada keseluruhan aset dan kekayaan seorang Muslim, yang termasuk simpanan, pelaburan dan jenis kekayaan lain (Shafie & Amir, 2018). Penerima yang termasuk orang yang kurang berkemampuan dan memerlukan, balu, anak yatim, dan orang yang berhutang mengikut hukum Islam. Matlamatnya adalah untuk memberikan bantuan kewangan kepada mereka yang kurang bernasib baik dan memerlukan.

Zakat yang dianggap dalam Islam sebagai kewajipan agama dan alat untuk kesejahteraan sosial, menekankan nilai berkongsi harta dan membantu orang yang kurang bernasib baik (Shafie & Amir, 2018). Ia berbeza dengan jenis amal pilihan Islam lain yang dikenali sebagai sedekah, yang dinasihatkan tetapi tidak diwajibkan (Shafie & Amir, 2018). Zakat pendapatan ialah zakat yang dikenakan ke atas semua pendapatan, termasuk gaji dan pendapatan bebas (Hairunnizam wahid, sanep ahmad, & Mohd Ali Mohd Noor, 2007). Zakat dikenakan ke atas semua pendapatan, termasuk pendapatan daripada pekerjaan atau usaha yang menguntungkan umat Islam daripada sumber yang berkaitan (Mohamed Hanif Mohamed Nor & Hairunnizam Wahid, 2018; Nor & Wahid, 2019). Pengeluaran felda atau hasil felda ialah istilah yang digunakan untuk menggambarkan hartanah yang menghasilkan hasil tanaman kelapa sawit dan getah. Menurut Yusof al-Qaradawi, zakat boleh dikeluarkan daripada setiap hasil tanaman yang menghasilkan kekayaan wajib, dengan syarat nisabnya cukup. Beliau berpendapat bahawa zakat tumbuhan harus diberikan kepada semua jenis tumbuhan supaya undang-undang dapat difahami (alqaradawi, 1997: 353/1). Jasmi dan Masrom (2005) menyebut keadaan pertanian Malaysia semasa, di mana tuntutan zakat pertanian daripada tanaman kelapa sawit yang menguntungkan membolehkan hasil yang tinggi.

Zakat pendapatan juga harus dikenakan ke atas tanaman kelapa sawit, seperti beras, ubi keledek, pisang dan komoditi lain yang menguntungkan penanam (Zaim Ismail et al.). (2012). Pengeluar dan petani kelapa sawit Malaysia juga boleh membayar zakat dengan hasil tanaman mereka (Rosnah binti Tukimin 2013). Selain itu, beliau menyatakan bahawa, berbanding tanaman lain seperti kelapa, koko, dan getah, hasil minyak sawit semakin konsisten. Tetapi penanaman kelapa sawit adalah tanaman industri moden (Myibbin et al.). Dalam tahun 2004, Myibbin et al. dan ia perlu memungut zakatnya apabila ia mencapai haul dan nisabnya.

Teori Tingkah Laku Terancang (TPB)

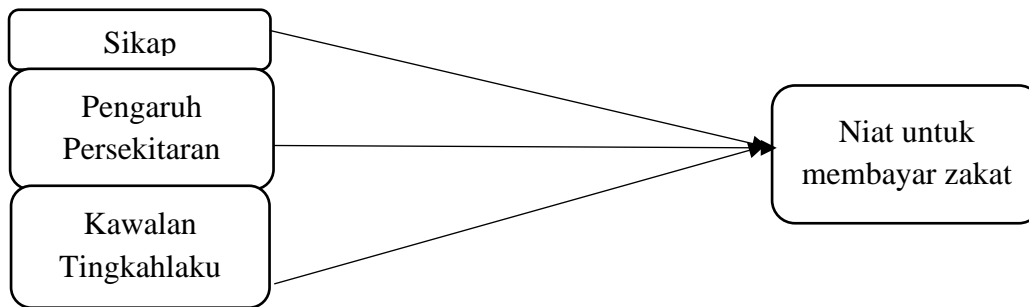
The Theory of Planned Behavior (TPB) atau Teori Tingkah Laku Terancang oleh Icek Ajzen merupakan salah satu teori yang mendapat banyak minat. Bermula pada penghujung 1960-an, Profesor Ajzen adalah salah seorang perintis dalam penyelidikan niat dan tingkah laku, terutamanya dengan Fishbein. Sejak penubuhannya, TPB telah menguji, maju dan mencabar dalam banyak domain sains sosial, yang telah menimbulkan rasa ingin tahu ahli akademik. (Tornikoski & Maalaoui, 2019). Menurut teori tingkah laku yang dirancang, sikap terhadap tingkah laku, norma subjektif tentang tindakan, dan kawalan yang dirasakan ke atas tingkah laku adalah tiga komponen asas yang meramalkan tingkah laku. (Sussman & Gifford, 2019)

Empat hipotesis kajian akan dibincangkan dalam kajian ini:

H1: Terdapat hubungan yang positif di antara sikap dengan niat untuk membayar zakat penghasilan sawit

H2: Terdapat hubungan yang positif di antara pengaruh persekitaran dengan niat untuk membayar zakat penghasilan sawit

H3 : Terdapat hubungan yang positif antara kawalan tingkahlaku dengan niat untuk membayar zakat penghasilan sawit

Metodologi

Untuk mengenal pasti faktor penerimaan masyarakat felda terhadap zakat penghasilan sawit di daerah kuantan, kajian keratan rentas yang digunakan dalam teknik kajian untuk menilai penerimaan masyarakat felda terhadap zakat penghasilan sawit di daerah kuantan. Kajian keratan rentas ialah sejenis kaedah penyelidikan yang mengumpulkan maklumat daripada populasi atau sampel pada masa tertentu. Meneliti kelaziman hasil atau pendedahan tertentu dalam populasi dimungkinkan oleh reka bentuk kajian (Viera & Garrett, 2005). Menurut Witteloostuijn et al., (2020), meyakinkan peserta tentang kerahsiaan dan kerahsiaan kajian adalah satu teknik untuk mengurangkan kecenderungan kaedah biasa. Untuk melakukan ini, ia mesti dibuat dengan sangat jelas dalam bahan kajian dan borang persetujuan bahawa maklumat yang dikumpul akan dirahsiakan dan digunakan hanya untuk penyelidikan. Responden lebih cenderung untuk memberikan jawapan yang benar dan tepat jika mereka tidak bimbang tentang akibat negatif atau berat sebelah keinginan sosial. Strategi ini boleh membantu dalam mengurangkan kesan bias prosedur biasa terhadap hasil kajian, menghasilkan penemuan yang lebih boleh dipercayai dan sah.

Secara umum, menjaga privasi dan kerahasiaan adalah langkah penting dalam mencegah kecenderungan teknik yang kerap dalam penyiasatan penyelidikan. Untuk mengumpul data untuk kajian dan mengukur kebolehterimaan penerimaan masyarakat felda terhadap zakat penghasilan sawit di daerah kuantan, soal selidik skala Likert telah digunakan. Soal selidik yang ditadbir sendiri dengan lima item skala Likert digunakan untuk mengumpul data. Soal selidik dibuat untuk mengukur kelulusan masyarakat felda pada pelbagai peringkat, daripada pra-muhasabah hingga tindakan. Item skala likert digredkan pada skala 1 hingga 5, dengan 1 menandakan sangat tidak setuju dan 5 menunjukkan sangat setuju. Kami menyebarkan tinjauan menggunakan Borang Google dan dengan menugaskan pembanci untuk mengedarkannya di sekitar felda di daerah Kuantan.

Peneroka felda di daerah Kuantan mengambil bahagian dalam kajian ini. Oleh itu, saiz sampel minimum yang diperlukan oleh analisis G*Power ialah 119, walaupun kami dapat memperoleh lebih banyak dalam kajian kami. Persampelan bertujuan digunakan untuk memilih 130 responden untuk sampel, yang menjamin bahawa populasi sasaran diwakili secukupnya. Penyelidik menjalankan analisis korelasi dan regresi pada data mereka menggunakan SPSS, program statistik yang digunakan secara meluas dalam sains sosial. Dalam analisis ini, hipotesis telah diuji, korelasi antara pembolehubah dikenal pasti, dan kepentingan statistik keputusan dinilai menggunakan nilai-p dan selang keyakinan. Pengumpulan data kajian dilakukan dalam tempoh tiga bulan ogos hingga oktober 2023 11 tanah rancangan felda di daerah Kuantan. Sebanyak 150 borang kaji selidik diedar dan 130 daripadanya berjaya dikumpul dan di isi dengan lengkap maklumat yang di minta.

Analisis data

64.7% daripada varian dalam model penerimaan Masyarakat felda terhadap zakat penghasilan kelapa sawit di daerah Kuantan boleh dikaitkan faktor-faktor yang dicadangkan. Dapatan ujian hipotesis sepertimana yang dipaparkan dalam Jadual 1. Ia membuktikan bahawa terdapat perkaitan antara penerimaan masyarakat felda terhadap zakat penghasilan kelapa sawit di daerah Kuantan dengan sikap. Ini telah dibuktikan melalui pengujian hipotesis dengan nilai ($\beta = 0.160, p < 0.05$). Walaubagaimanapun, hubungan diantara pengaruh persekitaran dan penerimaan masyarakat felda terhadap zakat penghasilan kelapa sawit adalah adalah tidak signifikan ($\beta = -0.057, p > 0.01$). Keputusan juga menunjukkan bahawa H3 iaitu kawalan tingkahlaku mempengaruhi penerimaan

Faktor Penerimaan Masyarakat Felda Terhadap Zakat Penghasilan Sawit Di Daerah Kuantan

Masyarakat felda terhadap zakat penghasilan kelapa sawit secara signifikan dengan nilai ($\beta = 0.718, p < 0.01$). Ini membuktikan bahawa terdapat 2 hipotesis yang disokong dan 1 hipotesis yang tidak disokong.

Jadual 1 *Hypothesis testing*

<i>Variable</i>	<i>hypothesis</i>	<i>Beta value</i>	<i>T Statistics</i>	<i>P Values</i>	<i>R²</i>	<i>Remark</i>
Sikap	Terdapat hubungan yang positif di antara sikap dengan niat untuk membayar zakat penghasilan sawit	.160	2.337	.021		<i>Supported</i>
Pengaruh Persekitaran	Terdapat hubungan yang positif di antara pengaruh persekitaran dengan niat untuk membayar zakat penghasilan sawit	-.057	-.954	.342	0.647	<i>Not Supported</i>
Kawalan Tingkah Laku	Terdapat hubungan yang positif antara kawalan tingkahlaku dengan niat untuk membayar zakat penghasilan sawit	.718	9.484	.000		<i>Supported</i>

Perbincangan dan Kesimpulan

Analisis Kajian ini mendalami dinamik penerimaan zakat pengeluaran sawit dalam komuniti Felda di daerah Kuantan. Model yang dicadangkan, yang menggabungkan pelbagai faktor, menerangkan 64.7% varians yang ketara dalam penerimaan, menekankan perkaitan elemen yang dipertimbangkan. Hipotesis 1 yang disokong mengesahkan hubungan yang ketara antara penerimaan zakat masyarakat felda terhadap penghasilan kelapa sawit dan sikap mereka. Ini selari dengan literatur sedia ada yang menekankan kepentingan sikap dalam membentuk penerimaan individu terhadap kewajipan agama. Korelasi positif menunjukkan bahawa memupuk sikap positif terhadap zakat penghasilan kelapa sawit boleh membawa kepada peningkatan penerimaan dalam komuniti felda.

Walaubagaimanapun, Hipotesis 2 yang tidak disokong berhubung pengaruh alam sekitar terhadap penerimaan zakat ke atas pengeluaran minyak sawit menunjukkan bahawa faktor persekitaran, seperti yang dipertimbangkan dalam model, tidak memainkan peranan penting dalam membentuk penerimaan masyarakat felda. Dapatan ini menyimpang daripada kajian lepas yang menekankan kesan faktor persekitaran terhadap tingkah laku dan sikap individu terhadap amalan agama.

Hipotesis 3, memfokuskan kepada kawalan tingkah laku, mencapai kepentingan, menunjukkan bahawa kawalan tingkah laku yang dirasakan memberi kesan ketara terhadap penerimaan zakat daripada penghasilan kelapa sawit masyarakat felda. Ini sejajar dengan Teori Tingkah Laku Terancang, dengan menyatakan bahawa kawalan tingkah laku yang dirasakan adalah penentu kritikal niat dan tingkah laku individu. Kajian ini menyumbang kepada literatur sedia ada dengan menyediakan bukti empirikal dalam konteks khusus penerimaan zakat daripada pengeluaran hasil kelapa sawit oleh masyarakat Felda. Walaupun literatur yang lebih luas mengakui kepentingan sikap dan kawalan tingkah laku dalam membentuk niat dan tingkah laku, kajian ini

menyumbang pemahaman yang mendalam dalam dinamik unik industri sawit dalam komuniti felda. Hipotesis yang disokong menggariskan keperluan untuk intervensi dan strategi yang bertujuan untuk memupuk sikap positif dan meningkatkan kawalan tingkah laku yang dirasakan dalam komuniti Felda.

Kesan terhad faktor persekitaran menunjukkan keperluan untuk usaha yang disasarkan pada peringkat individu dan komuniti. Penyelidikan kualitatif boleh melengkapkan dapatan kajian ini melalui berdasarkan kepada kelebihan dalam menjelaskan perspektif dan pengalaman yang lebih mendalam yang tidak dapat ditangani melalui pendekatan kuantitatif.

Kesimpulannya, kajian ini menerangkan faktor-faktor yang mempengaruhi penerimaan masyarakat Felda terhadap zakat hasil pengeluaran sawit. Walaupun sikap dan kawalan tingkah laku menjadi penentu penting, peranan faktor persekitaran didapati kurang ketara. Penemuan ini menyumbang kepada penambahbaikan amalan pengurusan zakat seterusnya menyediakan platform kepada pihak pengurusan zakat untuk terus menambahbaik pentadbiran serta dasar pengurusan sedia ada.

Rujukan

- Al-quran al-karim Tajwid dan terjemahan, Al-Haramain, karya Bestari 2013
- Abashah, A., Samah, I.H.A., Saraih, U.N., Rashid, I.M.A., Ramlan, S.N. & Radzi, W.N.S.W.M. 2018. The impact of attitude and subjective norms towards zakat compliance behavior in Malaysia. *International Journal of Engineering and Technology(UAE)* 7(3): 171–174.
- Ahmad, S. & Wahid, H. 2005. Kesediaan berkongsi kekayaan dan kebahagiaan: kajian kes bayaran zakat bagi harta yang diikhilaf. Dlm. *Prosiding persidangan kebangsaan ke-2 Pusat Pengajian Sosial, pembangunan dan persekitaran*: 373–383.
- Atabik, A. 2015. Peranan zakat dalam pengentasan kemiskinan. *ZISWAF: Jurnal Zakat dan Wakaf* 2(2): 339–361.
- FELDA. (n.d.). FELDA Profile.
- Hairunnizam wahid, sanep ahmad & mohd ali mohd noor. 2007. Kesedaran Membayar Zakat Pendapatan Di Malaysia. *Islamiyyat* 29(October): 53–70.
- Jasmi, M.R.M.S.Z.H.K.A. & Masrom, S.F.M.S.@. 2005. Zakat Pertanian Dalam Konteks Malaysia Satu Kajian dan Penilaian Semula. *American Journal of Islam and Society* 22(2): 147–149.
- Mujahidah, A.S., Akbar, N., Aam, & Rusydiana, S. 2021. Determinants of Intention to Accelerate Zakat Payment During the Covid-19 Pandemic: Empirical Insights from Muslim Youth Perspectives. *5 th INTERNATIONAL CONFERENCE OF ZAKAT PROCEEDINGS*: 471–484.
- Myibbin, M.R., Hassan, S.Z., Jasmi, K.A. & Md Saleh @ Masrom, S.F. 2004. Zakat Pertanian dalam Konteks Malaysia Satu Kajian dan Penilaian Semula. *International Seminar on Islamic Thoughts*(August 2016): 1–9.
- Nor, M.H.M. & Wahid, H. 2019. Kesan Kefahaman Fatwa Zakat Pendapatan Penggajian Terhadap Gelagat Membayar Zakat Pendapatan: Kajian di Politeknik Ungku Omar Ipoh, Perak. *Jurnal Personalia Pelajar* 22(1).
- Puteh, a. & Nasir, B.M. 2020. Pendekatan Filantropi Dakwah Dalam Membangun Kesejahteraan /Masyarakat. Azjaf Editorial Team Members.
- Rosnah binti tukimin . 2013. tajuk : Kefahaman Tentang Zakat Tanaman dan Pengeluarannya ; Satu Tinjauan Terhadap Pekebun-pekebun Kelapa Sawit Di Simpang Renggam 4(1): 88-100.
- Shafie, N.H.M. & Amir, A.M. 2018. Kesan Faktor Individu Dan Faktor Persekitaran Terhadap Pemuatan 2018 15(3): 11–18.
- Sussman, R., & Gifford, R. (2019). Causality in the theory of planned behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 45(6), 920–933.
- Tornikoski, E., & Maalaoui, A. (2019). Critical reflections–The Theory of Planned Behaviour: An interview with Icek Ajzen with implications for entrepreneurship research. *International Small Business Journal*, 37(5), 536–550.
- Viera, A. J., & Garrett, J. M. (2005). Understanding interobserver agreement: the kappa statistic. *Fam Med*, 37(5), 360–363.
- Witteloostuijn, A. van, Eden, L., & Chang, S.-J. (2020). Common Method Variance in International Business Research: Further Reflections. In *Research Methods in international business* (pp. 409–413). Springer.
- Zaim Ismail, M., Farhan, M., Ariffin, M., Abdullah, L.H., Rosele, M.I., Islam, A.P. & Malaya, U. 2013. Zakat Pertanian Di Malaysia: Satu Kajian Pemerksaan. *Labuan e-Journal of Muamalat and Society* 7: 33–47.
- Zarina Kadri, Sanep Ahmad, M.A.& M.A.M.N. 2012. Zakat sebagai Pemangkin Pembangunan Ekonomi : Ke Arah Negara Berpendapatan Tinggi Zakat as A Catalyst to Economics Development : Towards High-Income Country. *Prosiding Perkem VII* 2: 1263–1273.

